

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

ОСВІТА У ХХІ СТОЛІТТІ: ШЛЯХИ РОЗВИТКУ

Випуск 3

*Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції
“Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ столітті:
формування міжкультурної комунікації”,
м. Київ, МАУП, 24 травня 2011 р.*

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2012

Редакційна колегія:

Подолька А. М., д-р юрид. наук — головний редактор

Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — заступник головного редактора

Чернуха Н. М., д-р пед. наук, проф. — заступник головного редактора

Ігнатченко А. А., канд. техн. наук — відповідальний редактор

Видання здійснене в рамках проекту “Наукові праці МАУП”

Освіта у ХХІ столітті: шляхи розвитку / МАУП. — К.: ДП “Видав-
О-72 ничий дім “Персонал”, 2010 —

Вип. 3 : Матеріали ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції “Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ столітті: формування міжкультурної комунікації”, м. Київ, МАУП, 24 трав. 2011 р. / редкол. : А. М. Подолька (голов. ред.), М. Ф. Головатий (заст. голов. ред.), Н. М. Чернуха (заст. голов. ред.), А. А. Ігнатченко (відп. ред.). — 2012. — 246 с. : іл. — Бібліогр. в кінці ст.

У збірнику подано статті учасників Міжнародної науково-практичної конференції “Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ ст.: формування міжкультурної комунікації”, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — розвитку освіти в Україні. Статті охоплюють широкий діапазон наукових досліджень українських учених.

Для науковців, освітян, державних службовців, політиків, викладачів і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком української освіти.

ББК 74.04(4УКР)я43

ЗМІСТ

Н. М. Чернуха, Д. В. Біч

Міжкультурні зв'язки у сучасному
освітньому просторі 5

І. П. Бідзюра

Концепція мотивації професійної
діяльності: парадигмальний контекст
управлінської компетентності
працівників ВНЗ 8

О. В. Кобзєва, В. О. Матюхін

Особливості антикризового управління
недержавними ВНЗ 13

Т. І. Боєва, Н. В. Немченко

Вища освіта сучасної України 16

Г. Л. Бондаренко

Риторика як засіб навчання
невербальним особливостям
міжкультурної комунікації 18

В. А. Гапоненко

Перспективи дистанційного навчання
в галузі суспільно-політичного
знання 22

Л. В. Георгінова, О. В. Богданов

Підготовка майбутніх менеджерів
в умовах формування міжкультурної
комунікації 26

Г. Я. Дідух

Специфіка викладання політології
іноземним студентам у контексті
міжкультурної комунікації 32

О. І. Дікарев, О. В. Волонець

Атомна енергетика у політичному
та економічному вимірі 36

Є. І. Качмарський

Оптимізація мережі загальноосвітніх
навчальних закладів у контексті
адміністративно-територіальної
реформи в Україні 43

Ф. М. Медвідь, В. В. Баран

Елітарна концепція Юрія Липи в умовах
формування міжкультурної взаємодії 46

І. М. Найдьонов

Проблеми модернізації
ефективності освіти 54

Т. І. Науменко

Розвиток духовності дитини: педагогічні
технології 58

Н. М. Терещенко

Проблеми формування управлінської
стратегії бібліотечно-інформаційних
установ у забезпеченні якості освіти 62

О. О. Щербань

Загальні проблеми: інформаційні
технології і сучасна освіта 69

Н. Н. Юсеф

Межкультурные связи стран Ближнего
Востока (образовательный аспект) 71

І. О. Денісова

Формування міжкультурної
комунікації студентів вищих
навчальних закладів у процесі вивчення
іноземних мов 74

В. С. Ейсмонт

Теоретико-методологічні аспекти
економічного зростання, економічного
розвитку і розвитку економіки 78

Т. О. Костюк

Проблеми модернізації освіти в Україні
в рамках Болонського процесу 88

М. Ф. Медвідь, А. А. Ольховик

Соціалізація особистості
в умовах формування міжкультурної
комунікації 93

І. М. Николин

Розвиток комунікативного
досвіду особистості з труднощами
спілкування 97

І. О. Проценко

Політологічний вимір
інтелектуального капіталу 103

О. С. Хоменко

Засадничі умови формування політичної
стабільності в суспільстві,
що трансформується 107

К. Е. Шумовська

Проблеми освіти державних
службовців в сучасній Україні 117

ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Освіта у XXI столітті: шляхи розвитку, вип. 3, 2012, 74–77

Тенденції освіти в сучасних суспільно-політичних та економічних умовах України полягають у посиленні вимог до професійної підготовки майбутніх фахівців, у тому числі, в розвитку комунікативних здібностей людини, формуванні потреби постійного підвищення професійної кваліфікації та професійної мобільності, а також вихованні людини культури, беручи за основу загальнолюдські цінності. У зв'язку з цим постає питання про залучення людини XXI ст. до світової культури, про наближення її культурного рівня до європейського стандарту, про володіння кількома іноземними мовами, що, у свою чергу, вимагає формування мовної особистості, її реальних комунікативно-пізнавальних і культурних компетенцій, які утворюють основу системи навчання. Розширення міжнародних зв'язків, включення нашої країни у світову цивілізацію зумовили зростання ролі іноземної мови у житті суспільства і в професійній діяльності сучасного фахівця. На сьогодні іноземна мова

є об'єктивним засобом не тільки міжособистісного, а й міжнаціонального, міждержавного, міжнародного спілкування [3, 112].

Для сучасного фахівця володіння іноземною мовою стає однією з умов його професійної компетентності. Іноземна мова дає йому можливість продуктивно спілкуватися в іншомовному середовищі, долучитися до новітньої професійної інформації й до інформаційного простору в цілому. Нині для фахівця іноземна мова стає засобом спілкування в іншомовному середовищі й суттєвим фактором професійно-особистісного розвитку, саморозвитку і професійно-творчої самореалізації, визначаючи ступінь його професійної мобільності та продуктивності.

У нормативно-правових документах (Закон України “Про вищу освіту”; Державна національна програма “Освіта” (“Україна XXI століття”); Національна доктрина розвитку освіти України; наказ Міністерства освіти і науки України “Про затвердження Плану дій щодо забез-

печення якості вищої освіти України та її інтеграції в європейське і світове освітнє співтовариство" та ін.) наголошується на необхідність удосконалення мовної освіти на всіх рівнях її організації, визначені основні завдання й орієнтири її відновлення, серед яких відзначено: соціокультурний підхід до організації мовної освіти; пріоритет взаємозв'язку мови і культури серед усього іншомовного інформування; максимальний розвиток особистості із широким спектром іншомовних компетенцій [2, 27].

Істотна роль у реалізації зазначених завдань належить викладачеві іноземної мови, який повинен вільно орієнтуватися в полікультурному світі, розуміти його цінності й зміст, втілювати їх у гідних зразках цивілізованої поведінки в навчальному процесі, а також у процесі взаємодії з представниками професійного співтовариства як у нашій країні, так і на міжнародному рівні.

Разом з тим, аналіз сучасної освітньої практики свідчить про те, що рівень іншомовної комунікативної компетентності студентів вищих навчальних закладів не відповідає сучасним вимогам: при достатньо високому рівні лінгвістичної компетентності рівень соціокультурної та інтерсоціальної компетентності залишається низьким, тому значна частина випускників зазнає значних труднощів в іншомовній комунікації міжкультурного й міжособистісного характеру.

Варто зазначити, що загальнотеоретичні аспекти підготовки майбутніх фахівців розкриваються в дослідженнях О. Абдулліної, С. Вершлов-

ського, Ф. Гоноволіна, С. Єлканова, В. Загвязинського, І. Ісаєва, Т. Клімової, Н. Кузьміної, В. Сластьоніна, Л. Спіріна, А. Щербакова та ін. У працях М. Боліної, О. Нікітіної, В. Сафонової, І. Халєєвої та ін. розкрито методологічні основи становлення й розвитку професійної компетентності в галузі іншомовної культури майбутніх фахівців, проаналізовано зміст і умови розвитку окремих її складових – психологічної, методичної, педагогічної, комунікативної, предметної. У дослідженнях останніх років активно розробляються проблеми вивчення іноземної мови з позицій соціокультурного підходу (Є. Верещагін, В. Костомаров, О. Лешер, В. Сафонова та ін.), формування мовної, країнознавчої, лінгвокраїнознавчої і міжкультурної компетенції майбутніх фахівців (Н. Гальськова, С. Колова, В. Комісаров, С. Тер-Мінасова, З. Кербарт-Орексона, Р. Мільруд, С. Муаран та ін.).

Зауважимо, що педагогічні науки ХХІ ст. відповідають високим вимогам, що зумовлено часом і суспільством. Ця відповідність продиктована нагальною потребою створення нової концепції гуманізації освіти в цілому й системи вищої освіти, зокрема, яка має будуватися з урахуванням спеціалізації ВНЗ, і головне, з урахуванням рівня підготовки і завдань розвитку саме духовного потенціалу особистості. Усвідомлення цієї проблеми в сучасних умовах зумовило розгляд сучасної освіти в контексті культури.

Розглядаючи діалогову концепцію культури як методологічну основу мовної освіти, підкреслено,

що в освітньому процесі мова й культура мають єдину цільову спрямованість на формування гуманітарного мислення, що відрізняється загальністю і рухом від людини до людини, тобто діалогічністю. Разом з тим, і в методиці викладання іноземних мов з'явилася низка праць, автори яких приділяють супутнім знанням особливу роль у процесі інтеграції культури в систему мовної освіти. Це було продиктовано стрімко зростаючими культурними, науковими й економічними контактами країн та їхніх народів, що неминуче висуває проблему “мови і культури” у ряд найважливіших мовознавчих і соціолінгвістичних проблем [4, 61].

Аналіз наукової літератури щодо зазначеної проблеми засвідчив, що багатозначність терміна “культура” не є чітким, змістовним і однозначним поняттям. Однак, зусилля багатьох учених наблизили нас до розуміння *культури* як сукупності всіх форм діяльності суб'єкта у світі, заснованої на системі настанов і приписів, цінностей і норм, зразків та ідеалів у діалозі з іншими культурами.

Безумовно, що процеси спілкування, комунікації відіграють надзвичайно важливу роль у житті людини. Тому не випадково процес спілкування, комунікації привертає увагу фахівців із різних галузей знань: філософії, психології, соціології, культурології, лінгвістики та ін. Найактивніше процеси спілкування почали вивчатися із другої половини ХХ ст.

У вітчизняній психологічній і соціологічній літературі спілкування й

комунікація розглядаються як схожі, але несинонімічні поняття.

Термін “комунікація”, що з'явився в науковій літературі на початку ХХ ст., використовується для визначення засобів зв'язку будь-яких об'єктів матеріального і духовного світу; процесу передачі інформації від людини до людини (обмін уявленнями, ідеями, установками, настроями, почуттями і т. п. у людському спілкуванні), а також передачі й обміну інформацією в суспільстві з метою впливу на соціальні процеси [1, 18].

Спілкування ж розглядається як міжособистісна взаємодія людей у процесі обміну інформацією пізнавального або афективно-оцінного характеру. Серед основних функцій спілкування виокремлюють контактну, покликану задовольнити потребу людини в контакті з іншими людьми, і впливову, що виявляється в постійному прагненні людини певним чином впливати на свого партнера. Тому спілкування означає вплив, обмін думками, поглядами, а також погодження або потенційний чи реальний конфлікт.

Отже, комунікація і спілкування є найважливішою частиною людського життя і частиною культури. Підкреслюючи їх важливість, чимало дослідників прирівнюють культуру до комунікації. У цьому контексті актуалізується потреба в діалозі культур, формуванні навичок міжкультурної комунікації.

Зауважимо, що у вітчизняній теорії та методиці навчання іноземної мови інтеграція культури в процес навчання іноземної мови знайшла відображення у таких підходах:

культурологічному, соціокультурно-м, лінгвокультурологічному.

У дослідженні, яке ми проводимо близько п'яти років, акцентовано увагу саме на лінгвокультурологічному підході, як найефективнішому, спрямованому на формування й удосконалення навичок та вмінь здійснення міжкультурного спілкування шляхом вивчення іноземної мови як феномену культури.

При лінгвокультурологічному підході культура стає об'єктом пізнання, що відповідає психологічним особливостям процесу вивчення іноземної мови у вищих навчальних закладах, коли мова не сприймається як об'єкт пізнання і стає засобом одержання нової інформації про навколишній світ.

Здатність до міжкультурної комунікації є результатом формування у студентів вторинної мовної свідомості за допомогою оволодіння іноземною мовою, що, на нашу думку, може бути досягнуте шляхом лінгвокультурологічного дослідження достатньо репрезентативних фрагментів культури. Лінгвокультурологічний підхід дає можливість відійти від спрощеного фактологічного, фрагментарного підходу і ознайомити студентів з певними аспектами культури, що допомагає сформувати у них достатньо повну картину іншомовної дійсності за допомогою дослідження як мовного, так і немовного змісту обраних для вивчення культурних сфер.

Включення студентів у міжкультурну комунікацію на основі активних та інтерактивних методів навчання пов'язане насамперед із наявністю реального виходу на іншу культуру і її представників. Саме тому, поряд з лінгвістичними знаннями й комплексом мовних навичок і вмінь, повинен бути визначений і комплекс активних та інтерактивних методів навчання, наявність яких дає можливість людині користуватися іноземною мовою як засобом спілкування та взаєморозуміння з носіями мови, яка вивчається, та їхньою культурою.

Література

1. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: Навч. посіб. – 3-тє вид. допов. і доопрац. – К.: Знання, 2008. – 566 с.
2. Донець П. Н. К вопросу об исследовательской единице межкультурной коммуникации // Вопр. языкознания. – 2004. – № 6. – С. 94.
3. Марковина И. Ю. Новая культура и способы адаптации к ней: современные подходы к проблеме “культурного шока” // Этнолингвистические аспекты преподавания иностранных языков. – М., 1996. – С. 56–66.
4. М'язова І. Ю. Міжкультурна комунікація: зміст, сутність та особливості прояву (соціально-філософський аналіз): Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня : спец. 09.00.03. – К.: КНУ ім. Т. Шевченка, 2008. – С. 4.